

ԼՐԱԿԱՆՈՅՑԱ ԼՐԱԿԱՆՈՅՑԱ

ՕՐԵՆԻՔ ԳԵՂ ԼՐԱԿԱՆՈՅՑԱ ԲԱՆԱԿԱՆՈՅՑԱՆ , ԵՒ ԸՆԴՈՒՄՈՅՑԱՆ

ԻՋԱՄԻՐ

7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ :

Աս օրերս քաղաքիս մէջ գտնուող Հոգնաց ազգը , մէկ լաւ բարեկարգութիւն մը ըրաւ իրեն եկեղեցականներուն , որոնք մինչև հիմայ անխառն ու անվայելուչ կերպով ժողովուրդը կը նեղէին տուրքի համար : Ազգային ժողովով հաստատեց որ այսուհետև ամեն մէկ քահանայ տարին 4500 դր՝ առնէ ազգէն ու երթայ ուր որ կանչուի , հոգևորական պաշտօնը կատարելու առանց դրամի : Ասոր համար հինգ կարգ բաժնեցին իրենց ժողովուրդը , ու տարեկան տուրք կապելին մամն մէկ կարգին : Առաջինը՝ տարին 80 դր՝ պիտի տայ , երկրորդը՝ 60 , երրորդը՝ 40 , չորրորդը՝ 25 , հինգերորդը՝ 10 :

Քանի մը պատվովոր անձինք Հոգնաց ազգէն , ու բախակից ըլլալով մեզի հետ մի օրագրութեանը վրայ՝ գովութեամբ խօսերեն իրենց ուսումնական ժողովներուն մէջ , որն որ Ամալթեա անուն Հոգնարէն Օրագրութիւնն ալ կը յիշատակէ : Ուստի կը պարտաւորինք շունորհակալ ըլլալու անոնց մարդասիրական բարոյցը , որով սիրտ կուտան մեզի , որ ջանանք օրէ օր առաջ տանելու աս օգտակար գործը , լուսաւորչարծն ազգիս պայծառութեանը համար :

— Օգոստոս 14 ին կը գրեն Սաթայէն՝ թէ Գիբի ըսված Գիբիսթոնը հասաւ հոս Իսկիթեոյէն , որուն մէջը շատ օֆիցիալներ և պատերազմի հարկաւոր եղած պաշտօններ կային , և վերստին ճամբայ ելաւ Ասորեստանի կողմեր երթալու համար : Վերջ օրը Սեդեա ըսված շոգնաւան ալ ճիպարութեան կողմերէն հասաւ , որ Իստուայի նամակները կը բերեր Սթոփֆորդ Իսկիթեոյէն Ամբարին գրված :

— Քաղաքիս կառավարիչ Հասան Գաշան , մարդասէր մտքով շոգ տանելով իր խնամքին յանձնը ժողովուրդը պահպանութեանը յիստուն հողին չափ զօրք խրկեց Պալքեսերէն դարձող վաճառականներուն ապահովութեանը համար : Երեւոյ զօրքերէն՝ 20 կամ 25 հողի մինչև 1 խափա գեղը գացին ու մնացածները հինգ հինգ հողի խափաները կեցան պահպանութիւն ըրին , մինչև որ բոլոր Բանայիւրէն դարձողները անվտանգ իրենց տեղը հասան :

— Փարիզէն կը գրեն թէ Իսկիթեոյէն տէրութիւնը՝ Սոսիւ Գիբիսթի ըսածներէն Իստուայի դաշնագրութեանը վըրայով համոզված է , և ասոր համար հաճութիւն կուտայ որ նոր ժողով (Գօնկրէս մը) ըլլայ Վիեննա քաղաքի մէջ , որ Երկրպագական վէճը կարգի գրվի Գիբան սայու ձեռքով : Կարծի նաեւ թէ Իստու Գալմերսթոնը գրած է Գալմերսթոնի Գալմերսթոնի Գալմերսթոնի , թէ՛ Իսկիթեոյէն տէրութիւնը միտք չունի բնաւ Գիբանսայու օգտին քայլելու , կամ անոր հետ ավելիելու : որովհետև աս Գիբիսթ տէրութիւնները կը պարտաւորին որ անխառն ապահան իրենց բարեկամութիւնը :

Վիզակակից տէրութիւնները երբոր ստորագրեցին այն դաշնագրութիւնը , արեւելեան վէճին ամեն հարկաւոր եղած պարագաները չուղեցին քննելու : Գիբանսզի տէրութիւնն ալ անոնց վճռոյն դէմ կեցաւ հիմայ պատրաստ են Իսկիթեոյէնը նոր ժողով մը ընել , որ աս վէճը կըրկին լաւ մը քննելի :

Իստու Գալմերսթոնի աս կերպով գրելը՝ Պէճիքայի Թաղաւորին բարեկամական միջնորդութեանն առաջ եկած կը կարծենք , որ շատ սիրելի է իրեն ազգական Վիկտորիա Թաղաւորին :

— Կոստանդնուպոլսէն ամսուս 5 ին եկած շոգնաւանով լսեցինք թէ՛ որովհետև Սէհմէտ Ալի Գաշան նիզակակից չորս Տէրութեանց դաշնագրութիւնը չընդունեց , ու անոնց տրված պայմանաւոր անցաւ , վէհափառ Թաղաւորը՝ Իզդէթ Սէհմէտ Գաշային յանձնեց և Երկրպագական կառավարութիւնը :

ԵԳԻՊՏՈՍ

Ազգասիրիս , 26 Օգոստոս : Սէհմէտ Ալի Գաշան չորս Տէրութեանց քօնաօրներուն իմացներէն ետև որ Իստուայի դաշնագրութիւնը չընդունելու , սաստիկ հրամանս ըրաւ , որ աս քաղաքի պաշտօնականութեանը հարկաւոր եղած բաներուն հոգ տարին : Բայց երբոր աս պատրաստութիւններուն վրայ էին , մեկ թաթար մը եկաւ հոս Իպրահիմ Գաշայի կողմէն , և կը հաստատեն թէ Գիբիսթոնը էր որ Երկրպագական Գաշան իր միտքը փոխէ : Գաշան զի կրտսեր թէ՛ Ասորեստանի մէջ եղած երկպառակութիւնը անտարապակ Իպրահիմ Գաշան՝ կը յորդորէր իր հայրը որ ալ դէմ չի կենայ Տէրութեանց խօսքը մտիկ ընէ : Ինչու որ՝ Կառնակները կարգաւորեն պէս , խրկեց Գաշան իր անունին թաղաւորին Իսկաթէֆ Եֆէնտին , որ երթայ չորս քօնաօրները պալատը հրաւիրէ : Անոնք ալ շուտով մը եկան , ու շատ զարմացան երբոր տեսան որ զիկովին փոխված է Գաշային միտքը և իրաւախոս (Կառնակ) ըլլալու փոքր ճրագոյն Գրանը հրամանին հնազանդութիւնը ցըցունելով : Բայց յայտնի չեմ գիտեր ըսաւ , թէ որոնք են Ասորեստանի սահմանները (սընդունները) և աս բանէն կոխ կը ծագի ըսելով՝ փափագ կը ցըցունէր որ ինքը սուղակի գրէ Արքային և հրաման ընդունի անկից , թէ քանի որ ողջ է իրեն ձեռքը մնայ Ասորեստանը :

Սիֆաթ Պէյը կուգէր հաւանութիւն տալու աս խօսքին : Բայց Վոսուօզները ըսին թէ ինքը իշխանութիւն չունի այս բանին համար , այլ չորս տէրութիւնը միայն կրնայ վճռել ինչ որ պիտի տրվի Գաշային :

Գուրս ելան Վոսուօզները որ խորհուրդ ընեն , քիչ ատենէն ետքը ներս մտան ու ըսին , թէ պիտի գրենք մէր Տէրութիւններուն աս ըսածը , բայց քու անկեղծութիւնը ցըցունելու համար՝ կուգենք որ հիմայ ետ դարձնեն նաւատորմիդ (տօնանման) , ու Իպրահիմ Գաշայի բանակն ալ ետ դառնայ :

Աս խօսքերուն վրայ բան մը չի կրցան որոշել . ու ամէն մարդ իր տեղը դարձաւ :

Այնչափ կը վախնար ժողովուրդը պատերազմէն՝ որ երբ Գաշային միտքը իմացվեցաւ , շատ մեծ ուրախութիւն եղաւ քաղաքին մէջ . ու ամէն մարդ անանկ կը յուսար , որ սկսաւ Գաշան չափաւորութիւնը և արգարութիւնը ձեռք առնել : Օսմանեան նաւերուն հրամանատարները՝ որոնք քսան օր է բանտն էին , ազատութիւն շնորհեց անոնց և ուրիշներուն ևս՝ որոնք մեծ կամ փոքր յանցանքով բանտը դրված էին :

Հեղեմանց պաշարող (Կլօսօ) ընող նաւերուն շատ ուսուիքներ խրկեց , քաղաքավարական զրոյցներով Ամբարներուն :

Գաշային ունեցած բարի դիտաւորութիւնը տեսնալով . արժան տեսան Սիւ Ռօպէթ Սթօփֆորթը և Պարօն Պանտիէրան , որ Գաշային տեսութեան երթան :

Ուստի իրիկվան դէմ՝ աս երկու ծովակալին դէմ գացին բոլոր մեծերը գունդ մը զօրքով . բայց ասոնք չուղեցին այսչափ բաղնութիւն . միայն 16 ձիաւոր խաւաղ առջևնուն կերթային , ու իրենք ալ փառաւոր կառքերու մէջ նստած էին : Երբոր Գաշային պալատը հասան Սամի Պէյը դիմաւորեց ասոնց , ու պատուով Գաշային քովը տարաւ : Աս տեսութիւնը քաղաքի մը չափ քրէյ . բայց ամենեւին քաղաքականութեան վրայ խօսք չի բացվեցաւ . այլ յարգական զրոյցներ ըրին մէկմէկու հետ :

Հեռեկալ օրը՝ մեծ հացկերոյթ մը ըլլալու էր պալատը , բայց սկաւորութիւն մը պատահելով Գաշային՝ արդեք եղաւ աս ուրախութեանը :

Վերջապէս ամսուս 24 ին որ վերջին լաւէն ըմբռնած օրն էր , պալատը գացին Վոսուօզները , որ Գաշային վերջին պատասխանը առնին . և շատ յոյս ունէին ուղածնան պէս պատասխան մը ընդունելու . բայց չեղեցաւ Գաշան իրեն տկարութիւնը պատճառելով . և Սամի պէյը անոր կողմանէ պատասխան տրվաւ թէ Գաշան հաստատ կեցած է ամսուս 6 ին տրված պատասխանին վրայ . այսինքն՝ Իստուայի դաշնիցը կընդունի՝ բայց ինքը կը խօսի Օսմանեան տէրութեանը հետ Ասորեստանի կառավարութեանը համար : Վոսուօզները՝ որոնք քանի մը օր առաջ խստութիւն կը ցըցունէին , աս անդամ հանդարտութեամբ ընդունելով անոր պատասխանը՝ հարցուցին միայն , թէ արդեք գեռ նոյն մտքի վրայ է Գաշան , որ անցածները կը սպառնար թէ մեկ մը նալ ձեռ լանունը չեմ իտար , ու հետեւեալ տեսութիւն չեմ ընել : Բայց պատասխան տրվին թէ՛ Գաշային ան կերպ զօրացելուն պատճառը , ձեռ ձեռ խօսքերը եղաւ , թէ որ կուգէ՛ր կրնայ Երկրպագական մէջ բնակելու . Գաշան կը պաշտպանէ զձեզ և ձեռ հպատակները և անոնց առաւտուրը :

Ուրեմն փաշային յաղթվելուն ամենեկին տարակորս
չի կայ : Բայց կրնանք ըսել թե փառքով սխտի ըլլայ
իրեն յաղթվիլը : Ո՛չ . ի՞նչ փառք կրնայ ունենալ մէկ
մարդ մը որ իր յանցանքովը կը կորստի . իրեն կոյր յան .

Ըս փերջի 2000 խանթարը՝ խոճա Կուսուճ
 Զոմկառ վաճառականը մեկ երկու ընկերով առին։
 Ըսոնց զրամը՝ կեսը կանխիկ (Քեյն) պիտի տան

ԱՐԴԱՂՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԼՆ

ու մընացածը՝ երբոր ապրանքը առնելու ըլլան «Եսե» ծախու առնողը խանութարին 23 ղնշ պիտի հատուցանէ, այսինքն հարիւրին 12 մաքս՝ 175 ղնշի վրայ որ կընէ 21 ղնշ և 2 ղնշ խալէմլէ «Ապրանքը յիշեալ քաղաքներուն ինքնէն առնողելու են»:

Ի.Օ.ՄԻՐ 7 սեպտեմբեր: Քաղաքիս առուտուրը շատ քիչ է. Լնկիւրիի նոր ճէհին եկաւ, ու օխան 26 ղնշ ծախվեցաւ: Աս օրերս Ղայսերի կարավանը (սէլաթ) ևս կըսպասվի. կըսեն թէ՝ 350 բեռ ճէհին պիտի բերէ:

Լնցեալ շաբթիւն սաստիկ անձրեւը շատ քիչս տըվաւ չամիչներուն. անոր համար Չէմէյի, խարապուրունի և Ուռլայի երկրագործները մեծ տրտմութեան մէջ են: Խաղողի խանութարին վինը՝ 16 ղնշ կըտրվեցաւ. այգեգործները՝ Էօլնէի տուրքէն ի զատ, հարուրին 9 ղնշ ալ հատուցանելու են:

Պալքէսէրու բանայիրը՝ աս տարի այնքան յաջող չեղաւ. մանիֆաթուրաները ցած ղինով, ու մեծ մասը երկար օրով կամ փոխով վաճառեցան:

Սինչև հիմայ 12000 խանութարի չափ թուղ եկաւ. Լաւ ապրանքը ծախվեցաւ երէկ . . . ղնշ 140, 170 երկրորդը . . . 100, 130 երրորդը . . . 70, 90

Վերջապէս ձուլին (սալիլին) միրին ևս ավելեցաւ, Քիոս կղզիին ձուլ ելած գիւղերը. տարին 750 հազար ղուռուշ հատուցանելու են թաղաւորական գանձին, որով իրենց ապրանքը ազատ ըլլալու է. ուր որ կուզեն, կամ ինչ գինով կրնան վաճառելու:

ՓՈԽԱՆԵԿՈՒԹԱՆԵՅ ԳԻՆԵՐԻ

Ի.Օ.ՄԻՐ

7 Սեպտեմբեր. 1840 .

Լ ջնտուա	105 ,
Փարիզ	,
Մարսիլիա	167 , 168
Վ իէննա	,
Թրեստ	424 , 425
Կոստանդնուպոլիս	հարուրին 1

ԳՈՒԼԱՆՈՐ ԼՊՐԱՆԵՅ ԳԻՆԵՐԻ

Իսթի 10 Օգոստոս 1840 .

Բամպակ Սօլուճայ խանութարին	ղին ղնշ 240 ,
Գրքադաճ	230 ,
Լնհիսար	225 ,
Խասապա ծեծած բերուքա	240
Խընրի ֆասօն	215 ,
Պայլնուր ֆասօն	200 ,
Բուրդ բանեցած առաջին տեսակ	280 ,
Լըրիորդ	180 ,
Սեւ	180 ,
Փալամուտ բանեցած առաջին ուղօ թրեստէ	
Քամաթ	75 , 80
Լըրիորդ ուղօ Խնկիլէ	65 , 70
Բէֆուզ	
Քէօք պոյա Պախրու	205 , 208
Կէօրսեսու	180 ,
Մեղրամոմ բանեցած	830 ,
Թուղ Եսգիլու	70 , 170
Չամիչ կուտուր (Սալիլին)	4 , 25
Բաղախի	68 ,
Սեւ	32 , 33
Ձէթ (Ելնէի Ել)	210 , 215
Սալուն	200 , 210
Լպիւրչիմ՝ Պարեանպոլու օխն 380 տրմ	135 , 136
Պրուսայու թէֆէն 610 տրմ	300 ,
Լֆիօն չէքին 250 տրմ	67 ,
Սահմուղիէ օխն առաջին տեսակ	240 , 250
Ճէհին անարատ	36 ,
Խառն	
Սկիւր	
Սալէ	10 , 11
Քիթիլ ֆօլէ	32 ,
Փէտէ	32 ,
Խառն (սալիլին-Եսգիլ-Ես)	10 , 11
Ծուղ (Սալիլ)	50 , 55
Սանդարա	6 , 7
Թէֆթիլ չէքին որ է 2 օխն Խնկիլիլ	36 , 37
Օլանտա	22 , 24
Ջէնկէլիլ գիլին	15 , 16

ՉԱՆԵՑԱՆ ՍՏԵԿՆԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐԻ

Չալէ գին Սալիլին գին Սալիլին գին

Սահմուղիէ	ղնշ 75 ,	փն	ղնշ 70 ,	փն պէշիկով	ղնշ 65 , 10 փն
Կէսը	37		34 , 20		32 , 29
Բառամպուլ	28 ,		27 ,		27 , 10
Բուպլիէ	9 , 20		9		9 , 4
Հին քսանոց	23 , 20		22 , 20		22 , 10
Հին տասկերկուքնոց	19 , 20		18 , 30		18 , 35
Նոր տասկերկուքնոց	18 . 10		17		17 .
Տերեկիլ ըրեալ	23 , 30		23 . 20		22 , 20
Քուշու	22 , 30		22 ,		21 , 20
5 Ֆրանքնոց	21 , 20		20 , 30		20 , 20
5 Տրախի	19 , 20		18 , 30		18 , 30
4 Բուպլի քարպօլու	18 ,		17 , 20		16 , 20
Լալուրդ	52		50 ,		48 .
Սաճառ	51		49 , 30		47 ,
Լեւա	108		104		102 , 20

Սեւ	13 ,
Խառն	14 , 15
Յորեն Ուշախու քիլէն 32 էն 36 օխայ	33 ,
Սանլապու	30 ,
Սեյիմնու	29 ,
Սոսկոֆի	32 ,
Գարի	15 ,
Սուսամ	47 , 48
Քուրանդի որ է (Կաշի-Եսգիլ) օխն	4 , 5
Ողորաքս որ է (Կաշի-Եսգիլ)	4 ,
Սահէպ խանդարին	250 , 260
Սահէպ առաջին տեսակ 100 օխան	650 , 660
Լըրիորդ	668 ,
Թալչան տէրիսի 100 հատը առաջին տեսակ	480 , 500
Լըրիորդ	300 ,
Լըրիորդ	100 , 120
Պղինձնոր օխան	
Հին	9 ,
Հաքար առաջին ճերմակ խանութարին	255 ,
Լըրիորդ	220 ,
Պիպէր	550 ,
Խըրմըզ	90 , 100
Սօր պախամ	50 ,
Սալայ Խնկիլիլու	520 ,
Բօմ , ղալօնը որ է 1000 տրէմ	9 ,
Թարչին օխան	12 ,
Ղարէնֆիլ	15 , 16
Լնի պահար	4 50
Չիլի թրեստու	205 , 210
Օլանտայու	160 , 200
Լըրիլ Սոսքոֆի	125 ,
Խնկիլիլու	65 ,
Թուղթ Թրէքաթէլ րիլման	26 50 27
Հինտիստան ճէվիլի	80 ,
Օլէնէֆիլ	160 , 180
Չիլիտ	110 , 120

Քիլիլիլու

Գինիլ

Լ ջնկէն Լիֆիսկա արշընը	36 ,
Տէ յզէլ քօրքօղ	34 ,
Տաւիտ սետան	40 , 42
Ծանր սէտան	60 , 70
Կարաթէլ	18 , 39
Բարակ ջուխայ (Սահապ սէլայ)	22 ,
Տարլէս	20 , 22
Քամաթ	20 , 22
Թրեստա	9 4 20 , 22
	13 4 24 , 25
Վարնոց ֆրանկսըզ	8 , 9

ԱՐԴԱՂՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԼՆ . աս օրագիրը

տասնըհինգ օրը մէկ անգամ կը տպվի . ղին տարեկան ստորագրութեան 120 ղնշ է , կանխիկ (Ելնէ) . ով որ կուզէ կրնայ ստորագրել :

Իզմիլ Տէվրիշ աղայ խանի մէջ օրագրութեան տըպարանը . Պօլիս՝ Ղալաթեա Իզմիրցի սաւալանեան Ղալաթ Լալային մաղաղան :

Դ ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ՊԵՊՈՆԵՆ